

KWESTIE VAN LEZEN

Deel 15

Lekker lezen in de buitenschoolse opvang

Achtergronden en praktische tips voor pedagogisch medewerkers in de bso

lezen

STICHTING LEZEN

A group of diverse children, including a young boy with blonde hair in the center, are smiling and posing for a photo outdoors. The background shows other children and a green fence. A red brushstroke graphic is overlaid on the right side of the image, containing text.

Op de buitenschoolse opvang (bso) brengen kinderen een deel van hun vrije tijd door. Net als thuis kan voorlezen en zelf lezen een plek hebben op de bso. Uit een grootschalige enquête die Stichting Lezen een aantal jaar geleden hield, blijkt dat bso-medewerkers ook best iets met (voor)lezen willen, maar niet altijd weten hoe en wat. Wanneer is (voor)lezen leuk en leerzaam? Hoe kun je een aantrekkelijke leeshoek inrichten en welke activiteiten passen goed bij de bso? Deze brochure biedt antwoorden op deze vragen en tips om van je bso een boeken-bso te maken.

Lezen in de vrije tijd

In Nederland leest bijna 70% van de zevenjarigen thuis vrijwel dagelijks een boek. Op twaalfjarige leeftijd is dit nog 35%. Lezen in de vrije tijd is dus voor een grote groep kinderen (naast activiteiten als spelen, tv-kijken, internetten en gamen) een aangename tijdsbesteding. Als verlengstuk van hun eigen huiskamer zou de bso kinderen de kans kunnen bieden om ook daar lekker te lezen.

Jij kunt als pedagogisch medewerker een stimulerende rol hebben in het enthousiasmeren van kinderen voor lezen. Met een aantal kleine aanpassingen kun je lezers blij maken en ook de interesse voor boeken en tijdschriften bij aarzelende lezers wekken. Je verandert je bso in een uitdagende leesplek door het inrichten van een leeshoek, door vaak voor te lezen en door leuke boekactiviteiten te doen. En als je het echt goed wilt aanpakken, kun je een leesclub starten of zelf een korte scholing volgen over (voor)lezen in de bso.

Uit onderzoek weten we dat:

- Kinderen gemotiveerder zijn om te lezen en meer gaan lezen als er een breed, toegankelijk en aantrekkelijk aanbod is van kinderboeken en andere leesmaterialen (Broekhof & Nijhof-Broek, 2017).
- De leesmotivatie en de leesvaardigheid van kinderen vooruitgaan dankzij activiteiten die de leesinteresse van kinderen prikkelen. Het is daarbij van belang dat kinderen vrij kunnen kiezen wat ze willen lezen, gesprekken kunnen voeren over boeken en het aanbod van boeken/teksten past bij hun niveau (Van Steensel et al., 2016).
- Een volwassene die een positieve houding toont ten opzichte van lezen en kinderen begeleidt bij het kiezen van boeken, bijdraagt aan een stimulerende leesomgeving (Notten, 2012).
- Voorlezen een positief effect heeft op de taalvaardigheid en (latere) leesvaardigheid (Van der Pol, 2010) en de sociaal-emotionele, cognitieve en creatieve ontwikkeling (Kwant, 2011).

- Interactief voorlezen - nog meer dan 'gewoon' voorlezen - een gunstige invloed heeft op de woordenschatontwikkeling, met name bij jonge kinderen (Mol, 2008).
- Een stimulerende leesopvoeding door ouders van jonge kinderen veel invloed heeft op het leesplezier en leesgedrag op latere leeftijd (Notten, 2012).

Gezellige leeshoek

Kinderen kiezen sneller voor lezen als er een leesplek is met een aantrekkelijke en gevarieerde boekencollectie voor alle leeftijden. Een plek die zo gezellig én rustig is dat ze er graag zitten. Het spreekt misschien voor zich: een afgescheiden plek met kussens of een bank en alleen maar aantrekkelijk leesmateriaal. Naast kinderboeken (prentenboeken, leesboeken, weetjes-boeken, gedichten, sprookjes, voorleesboeken, doe-boeken, kookboeken, stripboeken, luisterboeken) zijn hier ook tijdschriften (zoals de Donald Duck), kinderkranten en misschien zelfgeschreven boekjes. Heb je als bso niet genoeg budget? Schakel de bibliotheek dan in om je leeshoek geregeld te 'verversen' en om boeken bij thema's te leveren. Oudere en stukgelezen boeken en tijdschriften vervang je. Verhoog de sfeer ook door de leeshoek aan te kleden met bijvoorbeeld kinderboekenposters. Zorg dat er iemand verantwoordelijk is voor het op orde houden van de leeshoek.

TIP 1:

Maak van de leeshoek een leuk project. Betrek de kinderen bij de voorbereiding, de aankleding en het kiezen van boeken. Op jeugdbibliotheek.nl kunnen ze makkelijk boeken op thema en leeftijdscategorie vinden.

TIP 2:

Boeken die met de kaft naar voren staan, maken de leeshoek aantrekkelijk. Kinderen kiezen deze boeken ook sneller.

Tijdens je dagprogramma

Het aanbieden van verschillende werkvormen, zoals voorlezen en verwerkingsopdrachten, passen goed bij de georganiseerde activiteiten die je binnen de bso aanbiedt. Waar zou je op moeten letten bij deze werkvormen?

Voorlezen

Eigenlijk zijn er geen kinderen die niet van voorlezen houden. Voorlezen is ontspannend en rustgevend. De wens van kinderen om te worden voorgelezen, wordt gestimuleerd door een pedagogisch medewerker die zelf uitstraalt dat zij graag voorleest. Ben je geen lezer? Vraag dan een collega om voor te lezen. Het werkt goed als je kiest voor een vast moment en wisselende leeftijdsgroepjes (kleuters, zeven- tot negenjarigen, negen- tot elfjarigen).

Gezien de dagelijkse wisseling in de groepssamenstelling is het kiezen voor een kort verhaal handiger dan de keuze voor een boek met één verhaal. Titels van verhalenboeken vind je onder andere op jeugdbibliotheek.nl.

Interactief voorlezen en praten over boeken

Door interactief voorlezen aan de jongste kinderen of het praten over een voorgelezen verhaal met de oudere kinderen verhoog je de verhaalbeleving bij hen. Je geeft ze de kans (nog meer) mee te leven met de personages en het verhaal te koppelen aan hun eigen leven.

Interactief voorlezen is voor jou als pedagogisch medewerker waarschijnlijk een bekende activiteit: de kinderen voorspellen

wat er gaat gebeuren (stel ook de vraag: Zullen we kijken of het klopt?), moeilijke woorden worden uitgelegd, het verhaal wordt gekoppeld aan de kennis of ervaringen van de kinderen en er wordt nagepraat.

Maar hoe bespreek je nu een boek met oudere kinderen? Begin met algemene vragen: Wat vond je mooi of goed aan het boek? Waar deed het verhaal je aan denken? Ga dan dieper op het verhaal in: Wat boeide jou? Wat valt je op in het verhaal? Wat vind je belangrijke gebeurtenissen? Als je wilt, kun je het gesprek persoonlijker maken: Zijn er in het verhaal dingen die je ook hebt meegemaakt of zou willen meemaken? Wie zou je willen zijn en waarom? In de Kwestie van Lezen Praten over boeken op de basisschool vind je meer informatie over boekgesprekken.

TIP 3:

Lees het boek/verhaal eerst zelf om te weten waar het over gaat. Bedenk welk stuk van tevoren om uitleg vraagt en wat je tijdens het lezen wilt verduidelijken.

TIP 4:

Het praten over boeken in de bso is een gesprek over beleving en over meningen. Alles wat de kinderen zeggen, is goed. Het is jouw rol om het gesprek levend te houden.

Andere verwerkingsactiviteiten

Bij een bso passen activiteiten als knutselen, toneel of een filmpje maken heel goed. De inspiratie daarvoor kun je uit een verhaal halen. Houd de verwerkingsactiviteit dicht bij het verhaal. Het verhaalbegrip en het plezier worden hierdoor versterkt. Na de nodige voorbereiding begin je met een stuk voorlezen en een kort gesprek over het verhaal. Daarna kunnen de kinderen zelf aan de slag. Veel concrete, uitgewerkte voorbeelden bij boeken, speciaal voor de bso, vind je op [leesplan.nl/praktische tips](http://leesplan.nl/praktische_tips).

Boekenbende

Een Boekenbende is een leesclub voor kinderen. Een groepje kinderen gaat een paar weken lang lezen en superleuke boekenactiviteiten doen. Er is een uitgebreid draaiboek beschikbaar, speciaal voor de bso. Dit kun je downloaden op leesplan.nl/nl/basisonderwijs/praktische-tips.

Ouders erbij betrekken

Er zijn verschillende geschikte momenten om ouders (kort) te informeren over het feit dat jullie bso ook een 'boeken-bso' is. Dat kan natuurlijk bij het ophalen en via de digitale nieuwsbrief, sociale media en de website. Als de kinderen zelf hun 'bieb' presenteren of hun knutselwerk, filmpje, affiche of toneelstuk dat ze gemaakt hebben bij een verhaal, werkt dat nog beter. Kinderen die hebben meegedaan aan een Boekenbende kunnen ook een uitnodiging maken voor hun feestelijke eindpresentatie.

Als je voldoende boeken in je bso-bieb hebt staan, kun je ze voor een dag of een paar dagen meegeven aan de kinderen, zodat ze thuis door kunnen lezen. Ook dat is iets om met de ouders te bespreken.

Scholing

Wil je je als bso onderscheiden als een deskundige boeken-bso? Volg dan een scholing tot leesexpert. Er zijn verschillende mogelijkheden. Je kunt (voor)leescoördinator worden of een korte cursus volgen. Vraag hiernaar bij je bibliotheek.

TIP 5:

Met een meerjarenplan, een boekenbudget en een voorlees-coördinator maak je serieus werk van leesplezier in de bso.

Leesbevorderingscampagnes

Bij alle landelijke campagnes horen aantrekkelijke materialen. Op de websites van de campagnes kun je zien wat je wanneer kunt bestellen.

Voor de bso zijn dit de belangrijkste nationale campagnes:

De Nationale Voorleesdagen - Ouders, medewerkers in de kinderopvang en kleuterleerkrachten stellen eind januari, tijdens De Nationale Voorleesdagen, het voorlezen tien dagen lang centraal. De voorleesdagen gaan van start met Het Nationaal Voorleesontbijt. De campagne staat onder meer in het teken van het Prentenboek van het Jaar. Er zijn inspirerende materialen en lessuggesties beschikbaar. Zie ook nationalevoorleesdagen.nl.

Kinderboekenweek - Jaarlijks vindt in oktober de Kinderboekenweek plaats, feestelijk geopend met het Kinderboekenbal en de bekendmaking van de winnaar van de Gouden Griffel. Boeken passend bij het jaarthema en kinderboeken in het algemeen staan tien dagen lang in de schijnwerpers op basisscholen, in bibliotheken en (kinder)boekhandels, met speciale activiteiten en speciale uitgaves en materialen. Zie ook kinderboekenweek.nl.

Kinderjury - De Nederlandse Kinderjury heeft tot doel zo veel mogelijk kinderen kennis te laten nemen van nieuwe kinderboeken en hen aan te zetten tot meer én kritisch lezen. Als middel daartoe kunnen kinderen stemmen op hun favoriete boeken. Zie ook kinderjury.nl.

Meer informatie?

BoekStart.nl: informatie en boekentips voor ouders

BoekStartpro.nl: informatie voor professionals:
Opleiding tot voorleescoördinator

Leesplan.nl/lessuggesties bso

Jeugdbibliotheek.nl: boeken op leeftijd en thema

Kwestie van Lezen 1. Vrij lezen op de basisschool

Kwestie van Lezen 2. Praten over boeken op de
basisschool

Kwestie van Lezen 4. Voorlezen in de kinderopvang

Kwestie van Lezen 7. Digitale kinderboeken

Kwestie van Lezen 8. Ouders betrekken bij lezen

Bronnen

Chambers, A. (2012). *Leespraat*. NBD|Biblion

Broekhof, K. & Nijhof-Broek, M. (2017). *Meer
voorlezen, beter in taal*. Kunst van Lezen/BoekStart

Kwant, A. (2011). *Geraakt door prentenboeken:
Effecten van het gebruik van prentenboeken op
de sociaal-emotionele ontwikkeling van kleuters*.
Stichting Lezen-reeks. Eburon

Mol e.a. (2008). Added value of dialogic parent-
child book readings: a meta-analysis. *Early
Education and Development*, 19, pp. 7-26.

Notten, N. (2012). *Over ouders en leesopvoeding*.
Delft. Eburon, Stichting Lezen-reeks

PoI, C. van der. (2010). *Prentenboeken lezen als
literatuur*. Delft. Eburon, Stichting lezen-reeks

Steensel, Van et al., (2016). *Effecten van
leesmotivatie-interventies*. Erasmus Universiteit

Stichting Lezen (2013). *Stimuleren van
leesbevordering op de bso*

Colofon

Tekst: Stichting Lezen

Foto's: Shutterstock

Vormgeving: Eindeloos, Den Haag

Drukwerk: Edauw en Johannissen

Uitgave van Stichting Lezen, 2019

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
T 020 6230566
www.lezen.nl

Lezen

STICHTING LEZEN